

Voor veilige banen in de bouw- en houtnijverheid

EFBH/IBH-Actieprogramma voor een sociaal en groen Europa

In de meeste Europese landen werd de bouwnijverheid hard getroffen door de internationale economische crisis. Tot in dit jaar zullen de bouwactiviteiten in Europa ongeveer 13% dalen in vergelijking met 2008. Met een daling van bijna 40% is de teruggang in de bouw van nieuwe woningen catastrofaal.

Meer dan 2 miljoen banen worden bedreigd

Tot medio 2009 is de werkgelegenheid in de Europese bouwnijverheid met meer dan 7% gedaald, meer dan een miljoen banen zijn al verloren gegaan. En de crisis is nog lang niet voorbij. In veel landen - bijvoorbeeld Spanje, Ierland, de Baltische staten, Hongarije, Roemenië - verwacht men dit jaar nog een verdere afname van de bouwactiviteiten en arbeidsplaatsen in de bouwnijverheid. De teruggang in de bouwnijverheid leidt op zijn beurt tot een dalende vraag naar houtproducten en daardoor ook tot een aanzienlijk banenverlies in de houtsector. In de Europese bouw- en nijverheid samen kunnen tegen het eind van het jaar meer dan twee miljoen banen verloren gaan en dit zou het werkloosheidspercentage aanzienlijk verhogen. Toch zal het verlies van banen afhangen van de kwaliteit en continuïteit van stimuleringsprogramma's en hun uitvoering in de verschillende landen evenals van de mogelijke initiatieven op EU-niveau.

Stimuleringsprogramma's in de verschillende Europese landen hebben ongetwijfeld al een positief effect op de bouw- en houtnijverheid gehad. Toch toont de situatie in veel landen aan dat de draagwijdte en richting van deze programma's vaak ontoereikend was. Bovendien zijn de regeringen door de stijgende overheidstekorten geneigd stimuleringsprogramma's in te krimpen of stop te zetten.

In de houtnijverheid heeft de crisis het probleem van oneerlijke concurrentie op de internationale markten nog verscherpt. Naarmate de concurrentie in hevigheid toenam, hebben producenten uit landen zoals China hun marktaandeel in de EU aanzienlijk verhoogd. De EU moet optreden en de oneerlijke concurrentie met illegaal gekapt hout en door uitbuiting van werknemers indijken door een effectievere controle op de handel in houtproducten.

De situatie op de arbeidsmarkt heeft ook een effect op de kwaliteit van de banen in de bouw- en houtnijverheid. De lonen verminderen, omdat het aandeel van de preciaire banen - bijvoorbeeld tijdelijk- en uitzendwerk en schijnzelfstandigheid - groter lijkt te worden. Het risico op loon- en sociale dumping in Europa neemt toe.

De situatie vraagt om actie. De vakbonden in de bouw- en houtsector roepen daarom de Europese Unie en de regeringen van de EU-Lidstaten en niet-EU-Lidstaten in Europa op

om een Groene en Sociale New Deal te lanceren

1. Stimuleringsprogramma's en vooral investeringen in overheidsinfrastructuur moeten worden opgedreven of op zijn minst doorgaan en mogen zeker niet om begrotingsredenen worden stopgezet.
2. Om de engagementen ter bestrijding van de klimaatverandering na te komen zijn ontwikkelingsprojecten van de overheid voor investeringen in energie- en CO²-efficiënte gebouwen en technologieën zijn nodig, bijvoorbeeld energiebesparingen, structurele renovatie van gebouwen en aanverwante eisen aan nieuwe gebouwen (herziening van de relevante EU-Richtlijn zoals voorgesteld door het EP), aanmoediging van de bouw van zonne- en windenergiecentrales, opwekking van geothermische energie, getijdencentrales, warmtekrachtkoppeling, enz. evenals de renovatie van bestaande installaties.
3. Samen met de sociale partners in de hout- en bosbouwnijverheid moet een Europees programma worden ontwikkeld om het klimaatvriendelijke gebruik van uit de duurzame bosbouw afkomstig hout als bouw materiaal en voor de opwekking van energie te bevorderen.
4. De "Groene en Sociale New Deal" moet ook opleidingsprogramma's voor de werknemers in de bouw- en houtnijverheid inhouden om hen de vaardigheden aan te leren om met nieuwe klimaatvriendelijke technologieën en materialen om te gaan.
5. Andere sociale infrastructuurprojecten moeten worden geïnitieerd, bijvoorbeeld bij het openbaar vervoer, het onderwijs en de gezondheidszorg, de kinderverzorging en sportfaciliteiten. Dergelijke projecten worden gekenmerkt door een duurzame toegevoegde waarde voor de economie en de samenleving.
6. De overheidssubsidies voor renovatie van woningen en de bouw van nieuwe woningen moeten worden verhoogd. Vooral in gebieden met een acuut tekort aan woningen moet de bouw van overheidsgebouwen of - zoals in diverse landen mogelijk is - non-profit- en sociale woningen worden bevorderd. Ook privé-investeerders die aan bepaalde milieu- en sociale vereisten voldoen moeten een voorkeursbehandeling krijgen. Dit moet ook gelden voor de renovatie van bestaande overheids- en non-profit-gebouwen of privéwoningen.
7. Een Europees actieplan, ondersteund door een subsidiëringsprogramma en mikkend op de verwijdering van alle bestaand asbest uit overheids- en privégebouwen in Europa zou voordelen op drie niveaus opleveren: Het zou een economische stimulans zijn en met structurele renovatie voor een hogere energie-efficiëntie kunnen worden gecombineerd; het zou worden gecombineerd met de ontwikkeling van veiliger arbeidsvoorwaarden in de omgang met gevaarlijke stoffen en door de noodzakelijke opleiding van de betrokken werknemers in de bouwnijverheid; het zou - door de stopzetting van het gebruik van de gevaarlijkste stoffen - tot het EU-volksgezondheidsbeleid bijdragen.
8. De stabilisering van het financiële en kredietstelsel is essentieel voor de bouwnijverheid: Voor de bouwnijverheid is het uiterst belangrijk dat de financiële markten geregeld worden op een manier die het systeem van kredietverlening verder laat functioneren, terwijl tegelijk de onophoudelijke en wijd verspreide nettoschuldenlast van gezinnen met lage of middelhoge inkomens wordt tegengegaan.
9. In haar Initiatief voor Leidende Markten in Europa heeft de EU-Commissie zes sectoren aangeduid waarin een toekomstige groei veelbelovend lijkt en waar regelgeving nodig is om de groeihindernissen op te ruimen. Daartoe behoren "duurzaam bouwen" en "producten op biobasis". De bevordering hiervan is ook belangrijk met het oog op een duurzaam milieu en om een "groene" groei mogelijk te maken. Het Initiatief voor Leidende Markten in Europa moet worden geïmplementeerd en prioriteit krijgen door een integraal onderdeel te worden van de EU-2020-Strategie.
10. Om de houtnijverheid in Europa aan te zwengelen moet de EU de oneerlijke voordelen indijken die veel producenten uit derdelanden genieten doordat ze goedkoop illegaal gekapt hout gebruiken en hun werknemers onaanvaardbare arbeidsvoorwaarden opleggen. De autoriteiten van de EU moeten strenge eisen opleggen aan hout en houtproducten die op de markten van de EU verhandeld worden. Daartoe moet het FLEGT-kader - Forest Law Enforcement, Governance and Trade - verder worden uitgebouwd.

om de sociale bescherming te versterken en de gelijke behandeling veilig te stellen

11. In tijden van toenemende werkloosheid, een destabiliseringstrend en een ondermijning van de socialezekerheidsstelsels en arbeidsverhoudingen worden de Europese Unie, de lidstaten van de EU en de staten buiten de EU opgeroepen de sociale partners in de bouw- en houtsector te steunen om de collectieve arbeidsovereenkomsten en de collectieve sociale instellingen te stabiliseren en uit te breiden.
12. Lonen en sociale dumping schenden de grondrechten van de werknemers en kunnen leiden tot protectionisme, nationalisme en zelfs xenofobie. Het principe van **gelijk loon voor gelijk werk op dezelfde plek of in hetzelfde geografische gebied** moet worden gehandhaafd. De grote aantallen migrantenwerknemers in de bouw- en houtnijverheid - ook van buiten de EU - moeten in systemen van sociale bescherming van het gastland worden geïntegreerd en zij hebben recht op dezelfde behandeling. De herinterpretatie van de Detacheringsrichtlijn door het Europees Hof van Justitie zet de deur wijd open voor loon- en sociale dumping en bedreigt de collectieve arbeidsverhoudingen.
13. Daarom moet het Verdrag van Lissabon worden aangevuld met een juridisch bindend "Protocol van Sociale Vooruitgang", zoals voorgesteld door het EVV, om ondubbelzinnig duidelijk te maken dat de interpretatie van alle bepalingen betreffende het vrije verkeer van de Verdragen onderworpen is aan de erkenning van de grondrechten.
14. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon en het Handvest van Grondrechten moet de recente jurisprudentie van het Europees Hof van de Rechten van de Mens worden nageleefd en moet het Europees Hof van Justitie zijn toekomstige arresten daarnaar richten, waarbij het stakingsrecht wordt versterkt en bijgevolg de jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie - meer bepaald de arresten Viking en Laval - wordt teniet gedaan.
15. Het primair en secundair recht van de EU dat op de grensoverschrijdende dienstverlening en het vrije verkeer van werknemers van toepassing is, moet worden aangepast zodat a) Lidstaten en sociale partners een gelijke behandeling voor de gedetacheerde werknemers eisen kunnen en - indien nodig - vakbondsacties kunnen houden om deze eis kracht bij te zetten, b) de Detacheringsrichtlijn kan worden omgezet in een coördinatie-richtlijn met een minimumkarakter in plaats van een Richtlijn die enkel een zo groot mogelijke harmonisatie nastreeft, c) uiteenlopende sociale modellen worden gerespecteerd, d) alle mazen worden gedicht waarlangs werkgevers proberen zich door middel van detachering of het inzetten van schijnzelfstandigen aan hun plichten te onttrekken.
16. In het kader van de "Brussel I"-Verordening van de EU moet de mogelijkheid worden beperkt waarbij werkgevers internationale vakbondsacties aanvechten voor nationale rechtbanken die het meest "werkgeversvriendelijk" zijn - het zogenaamde forumshopping. Een beperking van dit forumshopping is des te meer noodzakelijk, omdat het Verenigd Koninkrijk, Polen en de Tsjechische Republiek niet onder het sociaal hoofdstuk van het Handvest van Grondrechten in het Verdrag van Lissabon zullen vallen.
17. In openbare aanbestedingen moeten bindende sociale clausules worden opgenomen in overeenstemming met de geldende collectieve arbeidsovereenkomsten en de relevante conventies en aanbevelingen van de IAO. De Richtlijnen over het plaatsen van overheidsopdrachten moeten worden herzien om mogelijk te maken dat sociale, werkgelegenheids- en gelijkheidscriteria in de openbare aanbestedingen kunnen worden opgenomen. Criteria die geen absoluut minimum zijn, maar die wel alle ondernemingen in staat stellen op basis van gemeenschappelijke en goede arbeidsvoorwaarden met elkaar te concurreren.
18. Er moet een wettelijk instrument op EU-niveau worden goedgekeurd dat de verantwoordelijkheid voor sociale misbruiken en fraude in de onderaannemingsketen bij de hoofdaannemer legt. Die verantwoordelijkheid moet minstens betrekking hebben op de sociale zekerheid en bescherming, de betaling van de lonen en bijlagen en de arbeidsvoorwaarden.

19. Schijnzelfstandigheid moet op EU-niveau worden bestreden, bijvoorbeeld door een reeks van gemeenschappelijke Europese criteria te definiëren die richtlijnen voor het bepalen van de aard van het statuut van de werkende aanreiken. De voorschriften van het gastland dienen in elk geval te worden toegepast. De E-formulieren¹ voor zelfstandigen moeten worden afgeschaft en de arresten van het Europees Hof van Justitie waarbij als principe het land van oorsprong wordt gehanteerd voor het bepalen van het statuut van een zelfstandige moeten teniet worden gedaan en er moet voor worden gezorgd dat de criteria van het gastland bepalend zijn voor het bepalen van het statuut van de werkende.
20. De transnationale uitwisseling en samenwerking tussen nationale arbeidsinspecties ter preventie en opsporing van illegale werkgelegenheid moet in een multilateraal perspectief worden gezien. Hiertoe moet een Sociaal, Intelligentie- en Opsporingsbureau van de EU (EU-SIA) worden opgericht.
21. De EU-wetgeving moet strenge voorwaarden voor arbeidsbemiddelaars op de arbeidsmarkt - uitzendwerk, tijdelijk werk, detachering, enz. - vastleggen, want de via bemiddelaars ingehuurde werknemers lopen een veel groter risico illegaal te worden ingezet. Zo moet een van de regels voorschrijven dat de werkgever alle kosten moet betalen als hij op arbeidsbemiddelaars een beroep doet en dat hij dergelijke kosten niet op het loon van de betrokken werknemers mag inhouden.
22. Er moet een Europees initiatief ter bestrijding van "brievenbusfirma's" worden genomen, waarbij het inhuren van werknemers via "brievenbusfirma's" wordt verboden. Juridische en natuurlijke personen moeten strafrechtelijke en burgerrechtelijke sancties kunnen oplopen, wanneer zij rechtstreeks of onrechtstreeks bij de oprichting van een "brievenbusfirma" betrokken zijn. Het forumshopping door middel van brievenbusfirma's moet worden stopgezet. Europese regelgeving in verband met de vestiging van de zetel van ondernemingen heeft wellicht tot de toename van het aantal brievenbusfirma's bijgedragen en moet daarom worden geëvalueerd en - indien nodig - herzien. De arresten van het Europees Hof van Justitie waarin al te veel belang aan de formele vestigingsplaats werd gehecht, moeten worden tenietgedaan.

Hoe gaat men dit financieren?

23. Om een "Groene en Sociale New Deal" te financieren en de overheidsbegrotingen onder controle te houden hebben verschillende EU-landen en internationale organisaties een belasting op financiële transacties en managerpremies voorgesteld. De EFBH en de IBH roepen de EU-instellingen en de regeringen op de invoering van dergelijke belastingen aan te moedigen om de arbeidsplaatsen veilig te stellen en doeltreffende maatregelen tegen de klimaatverandering te treffen.

20100218/bau/sh

¹ In een geval van detachering reiken de instanties van het land van herkomst een certificaat (E101) uit als bewijs dat de gedetacheerde werknemer onder de sociale wetgeving van zijn of haar land valt. Het E101-formulier wordt in overeenstemming met een EU-Verordening (1408/71) opgemaakt.